թեան անդամներից։ Կարծում են, որ 60 շրջանների մէջ կրկնաքուէարկութիւն կատարելուց յետոյ ընդդիմադրական կուսակցութիւնը կը կազմվի արմատական ձախակողմեան 35 անդամներից, 50 անկախ հանրապետականներից և ձախակողմեան 90 անդամներից։ Մեծամասնութիւնը մօտ 340 անդամներ կունենայ, եթէ ձախակողմեանները և հանրապետական միութեան անդամները կը համաձայնեն պաշտպանել Ֆերրիի մինիստրութիւնը։ „Temps“ լրագիրը, ինչպէս երևում է Գամբետտայի համաձայնութեամբ, տպեց մի յօդուած, որի մէջ 'ի միջի այլոց ասված է. „Բելվիլի ընտրողների անհաստատամտութիւնը փոխում է Գամբետտայի քաղաքական դրութիւնը։ Քանի որ նա Բելվիլցիների ներկայացուցիչ էր, որոնց կարծիքների հետ համաձայն չէ Ֆրանսիան, նա չէր կարող կառավարութեան անդամ լինել, բայց օգոստոսի 21 փոփոխեց գործերի դրութիւնը։ Գամբետտա դադարեց Բելվիլցիների կանդիդատ լինելուց և ներկայացուցիչ դարձաւ Ֆրանսիական ժողովրդի մեծամասնութեան, որը ընդունեց նրա քաղաքական նախագիծը։ Վերջին ընտրութիւնները պարտաւորեցնում են Գամբետտային անձնականապէս իրագործել իր քաղաքական նախագիծը։

Հետաքրքրելի է Կորսիկա կղզու վրա եղած ընտրութիւնների հետևանքը։ Ինչպէս յայտնի է, այդ կղզին նշանաւոր է եղել իր բօնապարտեան ուղղութեամբ։ Այս անգամ գրեթէ բոլոր բօնապարտեան կանդիդատները յաղթված են և միայն մի քանի կրկնաքուէարկութիւններ են լինելու։ Նշանաւոր է նոյնպէս և այն իրողութիւնը, որ այս անգամ գործը առանց արիւնհեղութեան վերջացաւ, թէպէտ Կորսիկայի մէջ ոչ մի ընտրող առանց լաւ րէվօլվեր ունենալու ընտրութիւնների չէ գնում։ Յաղթողների թւում շատ արմատականներ կան։ Առհասարակ Ֆրանսիական պարլամենտական վերջին ընտրութիւնները չափազանց ձեռնտու են արմատականների համար։

Արմատականների աջողութիւնը ապացուցանվում է ոչ թէ միայն այդ կուսակցութեան ուժեղանալով պարլամենտի մէջ, այլ և ձայների այն աննշան փոքրամասնութեամբ այն շրջանների մէջ, որտեղ արմատականները յաղթված են։ Գամբետտայի կուսակիցներից շատերը ստիպված էին աջողութիւն գտնելու համար իրանց նախագծերին արմատական ուղղութիւն տալ։

Չափաւոր հանրապետական բոլոր լրագիրները պնդում են, որ Գամբետտա յանձն առնի նոր մինիստրութեան կազմելը։ „République Française“ լրագրի մէջ տպվեցաւ մի յօդուած, որ խօսակցութեան առարկայ է դարձել։ Այդ յօդուածի մէջ ասված է, թէ Գամբետտա չի հրաժարվի մինիստրութիւն կազմելուց, միայն թէ հանրապետութեան նախագահ Գրեվի նրան հրաւիրէր և թոյլ տար ազատ գործել։ Փարիզի մէջ հաւատացնում են, որ նոր մինիստրութիւնը հետևեալ կերպով կը լինի կազմված. Գամբետտա՝ մինիստր նախագահ, Ֆերրի՝ լուսաւորութեան մինիստր, Ֆրէյսինէ՝ պատերազմական և Լէօն Սէ՝ ֆինանսների մինիստր։

Գամբետտա, խօսելով լրագիրներից մէկի աշխատակցի հետ Բելվիլի ընտրութիւնների մասին, նկատել է. „Թող ինձ հետ չը խօսեն այժմ ժողովուրդների երախտապարտութեան մասին։ Պետական գործիչը այդ երախտապարտութեան վրա յոյս չը պէտք է դնել։ Նա աւելի նշանաւոր գործեր ունի, քան թէ ժողովրդականութեան ետևից ընկնելը։ Նա պէտք է ծառայի՛ այն գործին, որին նա նուիրվել է, պէտք է ամենից առաջ ձգտի իր գաղափարների և սկզբունքների աջողութեանը։ Այժմ ասում են, աւելացրել է Գամբետտա, որ ես միայն մի քանի ձայների մեծամասնութեամբ ընտրվեցայ, չը պէտք է մոռանալ, որ հանրապետութիւնն էլ միայն մի ձայնի մեծամասնութեամբ ընտրվեցաւ, բայց այնու ամենայնիւ նա յաղթող հանդիսացաւ“։ Հանրապետութեան նախագահ Գրեվի, լուր ստանալով Գամբետտայի կրկնակի յաղթութեան մասին Բելվիլի երկու շրջանների մէջ, մի հեռագրով շնորհաւորեց նրա յաղթութիւնը։ Փարիզի լրագիրները այդ հեռագիրը հեգնութիւն են համարում, բայց ինչպէս Գրեվի այժմ չէր կարող չը շնորհաւորել Գամբետտային, որովհետև առաջ նա միշտ այդ բանն արել է։ Սեպտեմբերի 4-ին Գամբետտա քաղաքական մի մեծ ճառ կարտասանի։

ՆՈՐ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Շուտով իտալական թագաւորը պէտք է տեսնվի աւստրիական և գերմանական կայսրների հետ։ Այդ տեսութեանը թէ իտալական և թէ աւստրիական լրագիրները մեծ նշանակութիւն են տալիս։ Մինչև այժմ Իտալիայի յարաբերութիւնները Գերմանիայի հետ շատ բարեկամական են եղել և առաջինը միշտ մեծ պատրաստակամութեամբ ենթարկվել է իշխան Բիսմարկի ազդեցութեանը։ Այդ պատճառով աւստրիական և գերմանական կառավարութիւնների դաշնակցութիւնը պէտք է պարտաւորեցուցիչ լինէր Իտալիայի համար։ Գերմանացիների դաշնակից լինելով, իտալացիք պէտք է նայէին նոյն գերմանացիների դաշնակից աւստրիացիների վրա իբրև բարեկամների վրա։ Այդպիսով Իտալիայի միանալը աւստրօ-ունգարական դաշնակցութեան հետ բոլորովին չի փոխի մեծ պետութիւնների դաշնակցական կազմակերպութիւնը, այլ միայն պաշտօնապէս կը հաստատի այն, ինչ որ իրականապէս վաղուց գոյութիւն ունէր։ Երեք պետութիւնների այդ նոր դաշնակցութիւնը երբէք չէ կարող ունենալ այն դաշնակցութեան նշանակութիւնը, որին մասնակցում էր Ռուսաստանը մինչև արևելեան վերջին պատերազմը և որ օգուտ տուեց միայն Աւստրո-Ունգարիային։ Ժամանակակից պայմանները ի նկատի առնելով, կարելի է հաստատապէս ասել, որ դաշնակցութիւնները վնասում են առանձին պետութիւնների գործողութիւնների ազատութեանը և շահաւէտ են լինում գլխաւորապէս դաշնակից պետութիւններից նրա համար, որ աւելի ազդեցութիւն ունի։ Այս դէպքում այդպիսի պետութիւնը Գերմանիան է։

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐՔԻԱՅԻՑ

Կ. Պօլիս, 16 օգոստոսի

Կիլիկիոյ կաթողիկոսի խնդիրը կը շարունակէ գրաւել մտքերը։ Ոմանք սկսեր են փոքր ինչ մեղմութեամբ դատել կաթողիկոսը. պակասաւոր կը գտնեն ազգ. վարչութիւնը որ վերջերս գոյնէ և ուրիշ երկրորդական խնդիրներով կը խաղցնէ կաթողիկոսը ինը ամիսներ, որով անոր ալ համբերութեան չափը կը լեցուի։—Բայց ինչ որ ալ ըլլան վարչութեան թերութիւնները, կաթողիկոսը պարտաւոր էր շատ խոհեմութեամբ շարժիլ, նկատելով որ ներկայ պարագայից մէջ նոր խնդիրներով ազգը զբաղեցնել և Կ. Պօլսոյ պատրիարքի իշխանութիւնը տկարացնելու աշխատելն ազգին կենսական շահերուն հակառակ է։ Պատրիարքը կը ջանայ Մկրտիչ կաթողիկոսի պատճառած չարիքներուն դարման գտնել։ Նախարարաց հետ տեսնուելով, բողոքած է Բ. Դրան ընթացքին դէմ այս խնդրոյն մէջ։ Նախարարները յայտարարած են պատրիարքի, թէ կաթողիկոսի տրուած պէրաթը ճիշտ այնպէս է գրուած, ինչպէս որ օրինակը թաքրիրով մը պատրիարքարանը երբեմն խրկած էր Բ. Դրան։—Տարբերութիւնը սա է, ըսած են, որ փոխանակ պատրիարքի ձեռքով կաթողիկոսի յանձնելու, ուղղակի Բ. Դուռն տրուած է անոր։ Տրուած պէրաթին օրինակը պատրիարքարան կը խրկեն, զոր քննելով կը տեսնեն որ բաւական կարևոր փոփոխութիւններ եղած են, այնպէս որ Կիլիկիոյ կաթողիկոսը Կ. Պօլսոյ պատրիարքական և ազգային իշխանութենէն բոլորովին անկախ կրնայ սեպուիլ։—Կարևոր փոփոխութիւն մ'ալ է կղերականները պատժելու եղանակը։ Պատրիարքարանները իրաւունք ունին որ երբ կղերական մը յանցաւոր ըլլայ, անոր դէմ տնօրինուած պատիժը իրենք գործադրեն։ Կիլիկիոյ կաթողիկոսի տրուած պէրաթին մէջ այս կէտը լռութեամբ անցուեր է, որ ըսել է ջնջուած է։—Պատրիարքը այս կէտին համար ալ ազդու կերպով մը պէտք եղած դիտողութիւնը ըրած է. յաջողութիւնը դժուարութեամբ ձեռք պիտի բերէ։ Շատ տարիներ են որ կառավարութիւնը կաշխատի պատրիարքարանէն խլել այն իրաւունքը, զոր ունի իր կղերականները պատժելու մէջ։ Բ. Դուռը արդէն միշտ առաջնորդներու հակառակ կը շարժի և եթէ պատրիարքական այդ իրաւունքը չըլլար, Հայաստանի մէջ առաջնորդները ջլատուած պիտի ըլլային և շատերը այսօր բանտերու մէջ։

Թիւրք թերթերը տաք կերպով կաթողիկոսական յարաբերութեանց խնդրոյն մէջ նետուած են։ Այս թերթերը քանի մը տեսակէտներով կաթողիկոսի պաշտպան կը հանդիսանան ու պատրիարքի և մեր թերթերուն դէմ կը մաքառին։ Նախ՝ թիւրքերը չեն հանդուրժեր որ հպատակ պատրիարքարան մը Բ. Դրան որոշմունքներուն դէմ դնէ և մինչև իսկ փոխել տալ ուզէ այն կէտերը, որք Սուլթանին հաճութիւնը ստացեր են. եթէ այս այսպէս ըլլայ, կառավարութիւնը իր նպատակներու վերաբերութեամբ կատարեալ ազատ իշխանութիւն մը չէ։ Երկրորդ՝ կը յուսան որ Կիլիկիոյ կաթողիկոսի հետ դաշնադրութիւն ընելով և զնա պաշտպանելով կը յաջողին իրականացնել երկար ատենէ ի վեր ունեցած մէկ խորհուրդնին՝ որ է Թիւրքիոյ հայերը Էջմիածնայ իրաւասութենէն հանել։ Կ. Պօլսոյ հայոց խոհեմութեամբը Բ. Դրան այս խորհուրդը միշտ անգործադրելի մնացեր է, հիմա ալ ուրիշ կերպ չը պիտի ըլլայ։—Բայց ինչ օգուտ որ այսքան հոգնութիւն և ժամանակի կորուստ պիտի ունենանք։

Կըսուի թէ պատրիարքը և Ազգ. վարչութիւնը անհամաձայն են իրարու հետ գլխաւորապէս կաթողիկոսի խնդրոյն պատճառաւ և թէ այս անհամաձայնութիւնը այնչափ առաջ գացեր է որ մինչև իսկ Ազգ. ժողով չը գումարուիր մինչև որ պատրիարք և վարչութիւն համաձայնին իրարու հետ։ Եթէ այս համաձայնութիւնը չը գոյանայ, վարչութիւնը կը հրաժարի։—

Ամեն տարի երբ Ազգ. ժողովը նոր շրջան կը մտնէ՝ մասնաւոր ուղերձով մը կը պատասխանէ պատրիարքական ճառին. ատենապետաց դիւանը կը զբաղի այժմ այդ ուղերձը պատրաստել։ Կըսուի թէ այս ուղերձին մէջ ժողովը կարևոր յայտարարութիւններ պիտի ընէ առ պատրիարքը և մասնաւորապէս պիտի յայտնէ թէ ինչ կը սպասէ Ազգ. վարչութենէն։ Դժուար կէտը ինչ կը պահանջեն որոշելն է. այս դժուարութեան առջև ոմանք լռութեամբ անցնել կուզեն, և ոմանք ալ կըսեն եթէ լռութեամբ պիտի անցնուի, ամենևին ուղերձ չը տրուի։ Այս կէտերը սաստ ըլլան թէ ոչ, այնքան կարևորութիւն մը չունին, մեզ համար բաւական է որ Ազգ. ժողով, պատրիարք և վարչութիւն իրարու հետ համաձայն երթան։

Պատրիարքարանի դրամական վիճակը շատ վատ է. պաշտօնեայները երկար ատենէ ամսական չեն առած, ասոնցմէ ոմանք հրաժարած են, ուրիշներն ալ հրաժարելու վրայ են։ Պատրիարք սրբազանը տեսնելով ազգային սնդուկի այս նեղ վիճակը, հարկադրեցաւ իր ամսականը երեսուն ոսկւոյ իջեցնել։ Այս զիջումը ցաւալի է։ Պատրիարքը աշխարհիս առջև Թիւրքիոյ հայոց ներկայացուցիչն է, նա պարտաւոր է ազգին պատւոյն արժանավայել կերպով ապրել։ Պէտք է որ Պատրիարքը կանոնաւոր բնակարան մը ունենայ, զի կրնդունի ամեն կարգի մեծամեծ անձինք. նա ստէպ այցելութիւն կուտայ դեսպանաց ու նախարարաց և չէ կարող պարզ աբեղայի մը պէս ապրել։ Հայոց Պատրիարքի քսակը միշտ բաց է, մանաւանդ երբ այդ պատրիարքը ազնիւ ու գթած սիրտ մը ունի. նա չը կրնար մերժել խեղճ հայ աղքատը, և ստէպ օտար ազգի աղքատն ալ, որ իրեն կը դիմէ. պանդուխտ հայ քահանայները որ Հայաստանէն գալով առանց մէկ դահեկան, կապաւինին պատրիարքին։ Եւ երբ գիտենք թէ Ներսէս կը տառապի դառն ցաւով մը, դեռ շատ երիտասարդ, հեռու չէ գերեզմանէն և կը կարօտի բժիշկներու խնամոց, կը հարցնենք ինչպէս հնար է այս ամեն հոգերը ամիսը երեսուն ոսկւով, որ ըսել է երկու հարիւր յիսուն և ութը րուբլիով լրացնել։

Այսքան բազմազբաղ գործոյ մէջ, Հայաստանի փրկութեան տաժանելի կերպով աշխատած միջոցին Ներսէս Պատրիարքը պարտաւոր է պարզ գործաւորի մը պէս ամեն առաւօտ օրական ապրուստին վրայ մտածել և խնայողութեանց վրայ խորհել. և Ներսէս ընդհանուր ազգին սէրն ու համակրանքը կը վայելէ՜։ Ազնիւ սիրտ, ազնիւ ոգի ունենք։

Ինչ, Վոսփորի ու Մարմարայի ափանց ապարանքներու մէջ բնակող հայերը կը սպասեն որ դիմենք Ռուսիոյ հայոց և ըսենք «Ներսէս պատրիարքի քիչ շատ բարեկեցիկ վիճակ մը պատրաստեցէք»։ Այսպիսի հրաւէր մը մենք ընելու չենք համարձակիր, զի ամեն մեր քաղաքացիին Ռուսիոյ եղբարց դիմելու կամաչեմք. ուրիշ խնդիր է եթէ իրենք ինքնաբերաբար ուզեն փոքր ինչ դիւրութիւն ընծայել այն անձին, որ առանց յուսահատելու կը կռուի ամեն ներքին և արտաքին թշնամեաց դէմ հայ ազգին տառապանքները վերջացնելու համար։

Հայկակ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Այս օրերս գերմանացի սօցիալիստ Լիբկնէխտ մի ճառ է կարդացել Ցիւրիխում։ Նա յայտնել է այն միտքը, որ իշխան Բիսմարկ թէև այժմ սկսել է հետևել իր տնտեսական քաղաքականութեան մէջ սօցիալիզմի ուղղութեանը, բայց նրա սօցիալիզմը պետական սօցիալիզմ է։ Լիբկնէխտի կարծիքով սօցիալական մտքերը կարող են աջողվել մի ժողովրդի մէջ միմիայն դեմօկրատիայի ձեռքով տարածվելով և ոչ թէ պետական անձերի առաջնորդութեամբ։ Ատենաբանը յայտնեց այն միտքը, որ Բիսմարկ ոչինչ աջողութիւն չի ունենայ իր քաղաքականութեան մէջ մինչև որ չը դադարի հալածել սօցիալիստներին և չը վերցնել տայ սօցիալիստների դէմ հրատարակված օրէնքը։

—Լրագիրները հաղորդում են որ գերմանական րայխստագի համար ընտրութիւնները նշանակված են 27-ին հոկտեմբերի։

—Վաշինգտոնից պաշտօնապէս հաղորդում են որ Գարֆիլդի առողջութիւնը դարձեալ լաւանում է։

—Համբուրգից աքսորվող գերմանացի սօցիալիստները վճռել են գաղթել Ամերիկա։

—Բ. Դուռը դիտաւորութիւն ունի ոչնչացնել իր դեսպանութիւնները երկրորդական պետութիւնների մէջ, բայց ուրիշ կողմից մի նոր դեսպանութիւն է հաստատում Սպանիայում։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 26 օգոստոսի։ „Правит. Вѣстн.“ լրագիրը հաղորդում է. Նորին Մեծութիւն Թագաւոր Կայսրը բարեհաճեց թոյլ տալ ռուս Մարգասիրական ընկերութեանը գիմնազիաների մէջ երկու թոշակաւորներ ունենալ միտրօպօլիտ Իսիդորի անունով, որի Բարձրագոյն հրամանով միտրօպօլիտ դառնալուց յետոյ այսօր 25 տարի լրացաւ։ Բարօն Կիստեր արձակված է պալատական մինիստրութեան գանձարանի հսկողական մասը կառավարող պաշտօնից։

ՎԱՇԻՆԳՏՕՆ, 26 օգոստոսի։ Գարֆիլդի առողջութիւնը մի փոքր լաւացել է։ Նա տեղափոխվեցաւ Բալտիմօր։

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ